

2. Розвиток громадянського суспільства в Україні: минуле, сучасність, перспективи: колективна монографія / за заг. ред. О.М. Руденко, С.В. Штурхецького. Острог, 2014. 328 с.

3. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства: монографія / за наук. ред. В. П. Беха. Київ, 2011. 680 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-29>

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕТЕКТИВІВ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ ІЗ КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ

Жукова В. І.

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
детектив*

*Національного антикорупційного бюро України
м. Київ, Україна*

В українській мові слово «форма» серед іншого тлумачиться як: тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом; спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз; спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії [1, с. 1543; 2, с. 617-619].

Використання різних форм взаємодії визначається специфікою оперативної обстановки, особливостями суб'єктів взаємодії, поставленими задачами тощо, а форми взаємодії не є незмінними, оскільки повинні постійно вдосконалюватися з метою успішного здійснення досудового розслідування з урахуванням багаторічного практичного досвіду, нових умов, досягнень науки і техніки [3, с. 243].

Досліджуючи особливості взаємодії міліції і органів фінансового контролю, Ю.І. Пивовар визначає форму взаємодії як зовнішній прояв урегульованих нормами адміністративного, фінансового, кримінально-процесуального права, узгоджених за часом, місцем, засобами й цілями функціонально-обумовлених дій відповідних суб'єктів з метою виконання завдань, що ставляться перед ними [4, с. 48]. В розрізі взаємодії слідчих та оперативних працівників форми взаємодії в загальному розглядають як спосіб співробітництва, сукупність регламентованих заходів з метою спільної діяльності [5, с. 284; 6, с. 284].

Підтримуючи запропоновану О.В. Скомаровим умовну класифікацію взаємодії Національного антикорупційного бюро України (далі – Національне бюро) з іншими державними органами в залежності від сфери

її здійснення на таку, що здійснюється у межах кримінального провадження, та таку, що здійснюється поза його межами [7, с. 127-129], пропонуємо форми взаємодії детектива Національного бюро із контролюючими органами в широкому сенсі визначати як способи організації, практичну реалізацію нормативно-правової регламентації спільної, узгодженої діяльності детективів і контролюючих органів (їх службових осіб) з метою виконання поставлених завдань та покладених обов'язків.

Форми взаємодії детективів із контролюючими органами в ході досудового розслідування (у вузькому сенсі) пропонуємо тлумачити як регламентовані нормами Кримінального процесуального кодексу України, інших законів, підзаконних актів та міжвідомчих угод (меморандумів) способи організації детективом спільної, узгодженої діяльності із контролюючими органами або їх посадовими особами з урахуванням особливостей злочинного діяння, його кримінально-правової кваліфікації, слідчої ситуації, строків досудового розслідування та інших обставин.

Чіткої класифікації взаємодії слідчого, а тим більше детектива Національного бюро, з контролюючими органами та їх посадовими особами за формами або видами у юридичній літературі не зустрічається. Так, в залежності від правової регламентації виділяють взаємодію процесуальну та непроцесуальну (організаційну) [3, с. 243], організаційну та процесуальну [8, с. 105], нормативно-правову (формальну) та організаційно-тактичну (неформальну) [9, с. 318]. Підходи щодо поділу взаємодії на інші форми та види в наукових джерелах різняться в залежності від обраних критеріїв класифікації та галузі науки, в межах предмету якої здійснюється дослідження.

На нашу думку, доцільно запропонувати таку класифікацію форм взаємодії детективів Національного бюро із контролюючими органами та їх посадовими особами:

1. За обов'язками Національного бюро: а) взаємодія під час здійснення оперативно-розшукових заходів з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом підслідності, а також в оперативно-розшукових справах, витребуваних від інших правоохоронних органів; б) взаємодія в ході здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності, а також проведення досудового розслідування інших кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом; в) взаємодія під час здійснення інформаційно-аналітичної роботи з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро; г) взаємодія в ході забезпечення особистої безпеки працівників Національного бюро та інших визначених законом осіб, захист від протиправних посягань на осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, у підслідних кримінальних

правопорушеннях; г) взаємодія в ході вжиття заходів щодо виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості.

2. За ступенем відкритості: а) гласна – використовується під час досудового розслідування, в ході інформаційно-аналітичної роботи, пошуку необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості; б) негласна – використовується під час проведення оперативно-розшукових заходів в оперативно-розшуковій справі, негласних (слідчих) дій у кримінальному провадженні, в ході забезпечення особистої безпеки працівників Національного бюро та інших визначених законом осіб, захист від протиправних посягань на осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві; в) з обмеженим доступом – може бути під час взаємодії в ході виконання різних обов'язків у випадку обмеження хоча б одним із суб'єктів взаємодії доступу до інформації грифом «для службового користування» з огляду на її зміст.

3. За тривалістю: постійна та тимчасова.

4. В залежності від нормативно-правової регламентації: а) обмін інформацією у паперовому та електронному вигляді, а також шляхом безпосереднього доступу детективів до інформаційно-телекомунікаційних систем державних органів; б) ознайомлення детективів із документами та іншими матеріальними носіями інформації, що знаходяться у володінні контролюючих органів; в) взаємодія під час надсилання і розгляду контролюючим органом пропозицій та рекомендацій Національного бюро щодо усунення причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро; г) залучення працівників контролюючих органів як спеціалістів у кримінальних провадженнях.

5. За змістом: використання спеціальних знань та обмін інформацією.

6. За рівнями планування: оперативно-стратегічна та оперативно-тактична взаємодія.

Характеризуючи сутність категорії взаємодії та її форми, не можна обійти увагою тактичну та психологічну складові цього процесу. Як вірно вказує А.Д. Марушев, встановлення психологічного контакту слідчим з спеціалістом-економістом в процесі взаємодії дозволяє максимально використовувати можливості, сили і засоби кожного з них, виключає елементи невинного дублювання, нераціональної витрати наявних сил і засобів, дозволяє за необхідності зосередити зусилля на найважливішому напрямку [10, с. 215-216]. Тому хочемо відмітити, що взаємодія детектива із контролюючими органами під час розслідування злочинів, незалежно від того, у якій формі вона здійснюється, потребує від детектива стійкого позитивного емоціонального налаштування, витримки, комунікабельності, знання та дотримання професійної етики і основ психології, а також вміння тримати керівну роль в ході взаємодії. Вказане допоможе уникнути помилок як тактичного, так і кримінально-процесуального характеру.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь : Перун. 2005. VIII. 1728 с.
2. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. Думка. 1970-1980. Т. 10 : Т-Ф. 658с.
3. Абламський С. Є. Актуальні питання взаємодії слідчого з іншими учасниками, які залучаються під час досудового розслідування. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу. Нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2017. С. 242–244.
4. Пивовар Ю.І. Організаційно-правові засади взаємодії міліції і органів фінансового контролю: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ. 2008. 266с.
5. Зубач І.М. Деякі аспекти взаємодії оперативного працівника та слідчого під час розслідування злочинів, скоєних у кредитно-банківській сфері. *Вісник Запорізького юрид. ін-ту МВС України*. 2003. № 1. С. 282–289.
6. Озерський І.В. Взаємодія органів слідства та дізнання у боротьбі з організованою злочинністю (психолого-правовий аспект). Економічні злочини: попередження і боротьба з ними : збірник / За ред. А.І. Комарової, М.О. Потебенька, В.П. Пустовойтенка та ін. Київ : Інфра. 2001. Т. 25. 820 с.
7. Скомаров О.В. Взаємодія Національного антикорупційного бюро України з іншими державними органами: особливості та класифікація. *Международный научный журнал «Верховенство права»*. 2017. № 1. С. 124–130.
8. Верхогляд В. О. Адміністративно-правове регулювання взаємодії органів Служби безпеки України з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та громадськістю: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків. 2011. 232 с.
9. Багрій М.М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Випуск 57. С. 315–321.
10. Марушев А. Д. Принципи взаємодії слідчого з спеціалістами-економістами. *Форум права*. 2013. № 1. С. 662–665.